

Romska barn i skolan

Nyligen doktorerade Christina Rodell Olgac på sin avhandling Den romska minoriteten i majoritetssamhällets skola - Från hot till möjlighet.

Text: Gunilla Lundgren

Boken innehåller nio faktsäckade kapitel med både historiskt och aktuellt innehåll. Den redogör bl.a. för forskning i och utanför Sverige, den tar upp flerspråkighet, samarbete mellan hem och skola, diskriminering, makt och förtryck. I boken ingår även texter ur tre självbiografier skrivna av romer: Katarina Taikons Zigenerska (1963), Monica Caldaras Jävla zigenarunge (1973) och Hans Caldaras I betraktarens ögon (2002).

Christina Rodell Olgac hänvisar till flera forskningsrapporter som påvisar att skolan systematiskt diskriminerar minoritets elever. Skolans innehåll, böcker och prov utgår från majoritetssamhällets och medelklassens språk och kultur. Det är vanligt att om en minoritets elev misslyckas skuldbeläggs man eleven istället för skolan och utbildningssystemet.

Boken innehåller även många intervjuer. Vid ett av intervjutillfällena säger en romsk pedagog till Christina Rodell Olgac. "Hoppas att du skriver sanningen." Denna förhoppning leder till intressanta frågeställningar: Vad är sanning och vad är lögn? Finns det en absolut sanning som är giltig för alla? Alla romer tycker inte likadant, lika lite som finnar eller svenskar, variationerna är stora, betonar Christina Rodell Olgac.

Flera romer som intervjuas ifrågasätter hur Christina Rodell Olgac, som själv inte är rom, kan skriva om romer. De uttrycker sin misstro och anser att romer själva borde forska och skriva. Christina Rodell Olgac håller med om att både inom och utanför den akademiska värld-

den finns många texter om romer som är ovanligt starkt präglade av den tid de skrivits i. Mycket är rena påhitt och upprensningar av stereotyper. Själv är Rodell Olgac ödmjuk i sin roll som forskare.

Genom hela boken märks hur engagerad och kunnig hon är i sitt ämne. Hon har en bakgrund som lärare i Rinkeby och hon är själv flerspråkig.

Vad har då hänt i skolan sedan romerna erkänts som nationell minoritet år 2000?

Romska barns skolfrånvaro är stor och många av de intervjuade romerna anser att romska skolbarn särbehandlas på ett negativt sätt. Bristen på modersmålslärares och läromedel är stor. Enligt skolverkets senaste statistik (2005) är det bara 25 % av de elever som är berättigade till undervisning i romani som deltar. Detta kan jämföras med att i samiska deltar 63 % av dem som är berättigade. Flera av de intervjuade uttrycker ändå att en ny och mer positiv inställning till skolan har börjat växa fram. De flesta, både romer och icke-romer, anser att skola och utbildning i dag utgör en möjlighet för romer att ta makten över sina egna liv. Men då måste även skolan förändras i grunden.

I den gällande läroplanen står redan att skolan ska sträva efter att varje elev har kunskaper om de nationella minoriteternas kultur, språk, religion och historia. Flera forskare hävdar att i dag är ett interkulturellt förhållningssätt nödvändigt. Det innebär att majoriteten börjar iaktta sig

själv och är villig att lyssna till minoriteten.

För mig, som arbetat både som lärare och författare i samarbete med flerspråkiga barn och vuxna, har det varit mycket tankeväckande och lärorik att läsa hennes avhandling. Genom att ta exempel från andra minoriteter och andra länder problematiserar Rodell Olgac många invanda begrepp och får läsaren att genomskåda egna stereotyper. Ett ord som t.ex. granskas är minoritet. Många av oss associerar nog det ordet till "maktlös". Men så är det inte alltid, t.ex. under apartheidregimen i Sydafrika var det den "vita" minoriteten som dominerade och förtryckte den "svarta" majoriteten.

Slutligen kan jag bara hoppas att myndigheter, politiker, skolledare, pedagoger, studeranden och föräldrar kommer studera den här avhandlingen – och låta sig påverkas till handling.

Christina Rodell Olgac med sin avhandling *Den romska minoriteten i majoritetssamhällets skola - Från hot till möjlighet*.